

RALF WALDO EMERSONNING "IJTIMOIY TARMOQ" NAZARIYASI

Aralova Iroda Zokir qizi

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti,
O'zbek tili ta'limi fakulteti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasи,
Sotsiologiya yo'naliishi 1-bosqich talabasi.

aralovairoda487@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11287287>

Annotatsiya. Ushbu maqolada Ralf Emersonning hayoti va ilmiy ijodi, sotsiologiyaga qo'shgan xissasi, asarlari hamda asosiy ishlaridan biri hisoblangan "Ijtimoiy tarмоq" nazariyasining yaratilishi, mazmun-mohiyati hamda ilm-fanda tutgan o'rni haqida ma'lumot beriladi.

Kalit so'zlar: Ijtimoiy, tarмоq, almashinish, xavf, tadbirkorlik, uslub, madaniyat, ishonch, xavfsizlik.

RALPH WALDO EMERSON'S "SOCIAL NETWORK" THEORY

Abstract. This article provides information about the life and scientific work of Ralph Emerson, his contribution to sociology, his works and the creation of the "Social Network" theory, which is considered one of his main works, its content and its place in science.

Key words: Social, networking, sharing, risk, entrepreneurship, style, culture, trust, security.

ТЕОРИЯ «СОЦИАЛЬНОЙ СЕТИ» РАЛЬФА УОЛДО ЭМЕРСОНА

Аннотация. В статье представлены сведения о жизни и научной деятельности Ральфа Эмерсона, его вкладе в социологию, его работах, а также создании теории «Социальной сети», которая считается одной из его основных работ, ее содержании и месте в науке.

Ключевые слова: Социальные сети, сети, обмен, риск, предпринимательство, стиль, культура, доверие, безопасность.

Kirish. Ijtimoiy tarмоq nazariyasi - bu shaxslar va guruhlar o'rtasidagi aloqalar tarmog'i sifatida jamiyat g'oyasiga asoslangan ijtimoiy o'zaro ta'sirlarni tahlil qilishga yondashuv bo'lib, buning rivojlanishiga urushdan keyingi davrning umumiyl mafkuraviy muhiti ta'sir ko'rsatdi. O'sha paytda sotsiologik va psixologik tadqiqotlarning eng dolzarb mavzulari kuch, avtoritarizm, millatchilik, hokimiyat uslublari, guruhlar birdamligi va mikro va makro darajada yuzaga keladigan sodiqlik edi. Emerson yetakchilik va ijtimoiy ahamiyat kasb etadigan tarмоq bilan

ishlashni o'z ilmiy ishlarida ilgari surgan olim sanaladi. T.Kun va K.Popperning asarlari tufayli ijtimoiy fanlarga mantiqiy pozitivizm tobora ko'proq kirib bordi. Sotsiologiyaning o'zida esa ayirboshlash nazariyasining nazariy va metodologik vositalarining ahamiyati ortib bordi. Emerson ushbu ijtimoiy tendentsiyalar va ilmiy yangiliklarni to'plashga muvaffaq bo'ldi. 1973-yilda Vashington universitetining sotsiologiya fakultetida u o'zining bir qator asarlarining hammullifi Karen Kuk bilan birgalikda zamonaviy jamiyatdagi ijtimoiy o'zaro ta'sirni o'rganish uchun dunyodagi birinchi kompyuter sotsiologik laboratoriyasini yaratdi. Emersonning "Operant psixologiyasi va almashinuv nazariyasi" asarlari va "Birja nazariyasi" asarining birinchi qismi nashr etildi.

Hujjatlar tahlili va metodologiya. Dastlab ijtimoiy ayirboshlashning fundamental nazariyalari ko'rib chiqildi, ular ijtimoiy almashinuv jarayonlarini yoki kichik ijtimoiy guruhlardagi odamlarning o'zaro ta'siri darajasida yoki individual rasmiy ijtimoiy tashkilotlar darajasida tahlil qildilar.

Biroq, zamonaviy jamiyatning haqiqiy hayotida hamma narsa ancha murakkab. Ya'ni:

ishtirokchilari nafaqat shaxslar, balki korporativ guruhlar va rasmiy tashkilotlar ham bo'lishi mumkin. R. Emersonning fikricha, "aktyor (individual yoki korporativ aktyor shaklida) ko'plab almashinuv munosabatlari birlashadigan nuqtadir"¹

ijtimoiy tarmoq shaklida taqdim etiladi - ijtimoiy aktyorlar o'zaro ta'sir qiladigan munosabatlар tuzilmasi (odamlar ish, dam olish, davolanish va hokazolar, ijtimoiy muloqot tarmog'ida bo'lish imkoniyatlari haqida bilib oladilar va rasmiy tuzilmalardan emas).

Richard Mark Emerson (Emerson) - ijtimoiy tarmoq nazariyasini yaratgan amerikalik sotsiolog, 1925-yilda Solt-Leyk-Siti shahrida tug'ilgan. U Yuta universitetini sotsiologiya va psixologiya bo'yicha ikki tomonlama mutaxassislik bo'yicha tamomlagan. U Minnesota universitetida "Yuzma-yuz guruh o'zaro ta'sirida ta'sirni belgilovchi omillar" mavzusida doktorlik dissertatsiyasini himoya qildi va professional sotsiolog bo'ldi.

Shunday qilib, ijtimoiy tarmoq nazariyasi noaniqlik va xavflarni, kuch va qaramlikni, ayirboshlash munosabatlariga bo'lgan ishonchni shaxslararo o'zaro ta'sir va tuzilmalarning odamlarning o'zaro ta'siriga ta'sirini izohlab, kristallana boshladи².

Ijtimoiy tarmoq nazariyasining rivojlanishi va mazmuniga urushdan keyingi davrning umumiy mafkuraviy muhiti ta'sir ko'rsatdi. O'sha paytda sotsiologik va psixologik tadqiqotlarning

¹ Emerson RM almashinuv nazariyasi. II qism: Ayirboshlash munosabatlari va tarmoqlari / RM Emerson // Davom etayotgan sotsiologik nazariyalar. jild. 2. Boston

² Emerson RM almashinuv nazariyasi. I qism: Ijtimoiy almashinuvning psixologik asoslari // Davom etayotgan sotsiologik nazariyalar. jild .2. Boston, MA: Houghton - Mifflin, 1972.

eng dolzarb mavzulari kuch, avtoritarizm, millatchilik, hokimiyat uslublari, guruhlar birdamligi va mikro va makro darajada yuzaga keladigan sodiqlik edi. R. Emersonning o'zi ham o'z faoliyatining boshida etakchilik va ijtimoiy ta'sirni o'rganishga alohida qiziqish bildirgan³.

"Ijtimoiy almashinuv nazariyasi" asarida ijtimoiy tarmoqda umumlashtirilgan almashinuvning nazariy va uslubiy asoslarini ishlab chiqishga harakat qilganligini ta'kidlaymiz.

Uning mohiyati shundan iboratki, bir qator birja ishtirokchilar (bu turdag'i ayirboshlashda ishtirokchilar soni uch yoki undan ko'p bo'lishi kerak) o'zлari to'g'ridan-to'g'ri foyda yoki resurslar olganlarni emas, balki boshqa ishtirokchilarni mukofotlaydilar. Shu bilan birga, sotsiologni aktyorlarning o'zлari emas, balki munosabatlar tuzilmalari unchalik qiziqtirmaydi, bu esa mohiyatiga ko'ra uning nazariyasi uchun asosiy narsadir⁴.

R. Emerson izdoshlari (K. Kuk va boshqalar) bu yo'nalishdagi ishlarni, ayniqsa, postindustrial jamiyatlarning xususiyatlarini, shuningdek, hozirgi zamonning global muammolarini o'rganish kontekstida eng istiqbolli deb hisoblashadi.

Xulosa. Umuman olib qaraganda, hozirgi vaqtida tarmoq nazariyasi bir qator umumiyligi postulatlarga asoslangan tushunchalar guruhi bo'lib, ular ishtirokchilarning muhim resurslarga (moliya, tabiiy mahsulotlar va boshqalar) turli xil foydalanish imkoniyatiga ega ekanligiga asoslanib, makro va mikro darajadagi ijtimoiy o'zaro ta'sirlarni ko'rib chiqadilar. kuch, axborot va boshqalar) va buning natijasida ularning ba'zilari boshqalarga bog'liq.

Ayirboshlashning ijtimoiy nazariyasi g'oyalari qabul qilingan va hozirgi zamon iqtisodiy sotsiologiyasida keng qo'llanilmoqda.

Tadbirkorlik sohasida ijtimoiy tarmoqlar bozor ishtirokchilar o'rtaсидаги barqaror aloqalar majmuasidir. Tarmoqlar mohiyatan ijtimoiy birlklarni (individuallar, guruhlar, korporativ aktyorlar) bog'laydi, ular ishtirok etuvchi aktyorlarning xatti-harakatlarini tushuntira oladi. Shu bilan birga, tarmoqdagi pozitsiya harakatning bajarilishini ham kuchaytiradi, ham cheklaydi.

Jismoniy va korporativ ishtirokchilar bajarishi kerak bo'lgan harakatlar har xil bo'lib, birinchi navbatda muayyan majburiyatning mazmuniga bog'liq. Odatda, majburiyatlarning bajarilishi ham huquqiy normalar, ham ijtimoiy va iqtisodiy o'zaro munosabatlarning o'rnatilgan amaliyoti bilan tartibga solinadi⁵.

³ Adorno T W, Biroq Men, Dahrendorf R., Habermas J., uchuvchi Men, Popper K Nemis sotsiologiyasida pozitivistik bahs. London: Ileinemann, 1976; Halfpenny P. Yigirmanchi asrda pozitivizm // Ijtimoiy nazariya bo'yicha qo'llanma / G. Ritzer va B. Smart tomonidan tahrirlangan. London, 2001-yil.

⁴ Ripscher J. Zamonaviy sotsiologik nazariyalar. M., Sankt-Peterburg: Pyotr, 2002. S. 343.

⁵ Granovetter M. Iqtisodiy harakat va ijtimoiy tuzilma: ildiz otish muammosi // Iqtisodiy sotsiologiya, 2002. Jild. 3. № 3; Granovetter M. Iqtisodiy harakatlar va ijtimoiy tuzilma: o'rnatilganlik muammosi // Amerika sotsiologiya jurnali, 1985. jild. 91. № 3; Granovetter MS Zaif aloqalarning mustahkamligi // Amerika sotsiologiya jurnali, 1973. № 78 (6).

Bundan tashqari, zamonaviy tarmoq nazariyasi tamoyillariga ko'ra, shaxslar o'rtasidagi aloqalar kattaroq tarmoqlarning tuzilishini hisobga olgan holda tahlil qilinishi kerak.

Bu shuni anglatadiki, nafaqat aniq sub'ektlarning munosabatlarini, balki umuman bozor tuzilmalarining faoliyat ko'rsatish xususiyatini ham hisobga olish kerak, bu munosabatlar kontekstida amalga oshiriladigan kengroq tarmoq sifatida - uning obro'si, tartibga solish barqarorligi, ochiqlik va yopiqlik, soliqqa tortishning soddaligi va murakkabligi va boshqalar.

REFERENCES

1. Emerson R.M. Almashinuv nazariyasi. I-II qism.
2. Adorno T.W. Nemis sotsiologiyasida pozitivistik bahs. London-1976.
3. Ripscher J. Zamonaviy sotsiologik nazariyalar. Sankt-Peterburg-2002.
4. Granovetter M.S. Iqtisodiy harakat va ijtimoiy tuzilma: ildiz otish muammosi-1967.
5. Granovetter M.S. Zaif aloqalarning mustahkamligi. AQSh-1973.
6. Џиянмуратова Г. YOSHLARNING SIYOSIY INSTITUTLARGA NISBATAN ISHONCHI MUAMMOSI: NAZARIY ASOSLAR //ЖУРНАЛ СОЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ. – 2024. – №. SI-1.
7. Dzhiyanmuratova G. Factors Determining the Behavior of Young Voters //Information Horizons: American Journal of Library and Information Science Innovation (2993-2777). – 2023. – Т. 1. – №. 10. – С. 96-100.
8. Sherbutayevna J. G. ABSENTEIZM IJTIMOIY HODISA SIFATIDA //Research and Publication. – 2023. – Т. 1. – №. 11. – С. 4-10.
9. Џиянмуратова Г. Ш. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ МОЛОДЕЖИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН //Технологии социальной работы в различных сферах жизнедеятельности. – 2023. – С. 35-40.
10. Жиянмуратова Г.Ш. Ёшларни ижтимоий қўллаб-қувватлашнинг меъёрий-хукукий асослари / Фалсафа ва хукук. – Тошкент, 2023. – №3. – Б. 46-49. / https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdbotmYAAAAJ&citation_for_view=fdbotmYAAAAJ:738O_yMBCRsC
11. Jiyamuratova G. Sh. Yoshlarga oid davlat siyosatining O'zbekiston tajribasi / Strategik kuch. Xalqaro ilmiy jurnal. – Toshkent, 2023. – № 2. – B. 4-10. / https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdbotmYAAAAJ&citation_for_view=fdbotmYAAAAJ:WbkHhVStYXYC
12. Jiyamuratova G. Sh. Elektoral sotsiologiya zamonaviy sotsiologiyaning yo'nalishi sifatida. Gumanitar fanlarni o'qitishning zamonaviy ilmiy yo'nalishlari. Xalqaro ilmiy-amaliy onlayn konferensiysi materiallari. – Toshkent, 2023-yil 27-aprel. – B. 549-552. /

[https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAJ&pagesize=80&citation_for_view=fdboTmYAAAAJ:VaXv18Fpj5cC](https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAAJ&pagesize=80&citation_for_view=fdboTmYAAAAJ:VaXv18Fpj5cC)

13. Dzhiyanmuratova G. Sh. Objective and subjective factors determining the behavior of young voters in the New Uzbekistan. O‘zbekiston Milliy universitetining ilm-fan rivoji va jamiyat taraqqiyotida tutgan o‘rni. Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. II-qism. – Toshkent. 2023-yil 12-may. – B. 184-186. /
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAJ&pagesize=80&citation_for_view=fdboTmYAAAAJ:LI9QrySNdTsC
14. Джиянмуратова Г.Ш., Гафуров О.У. Совершенствование государственной молодежной политики в Новом Узбекистане. Ijtimoiy davlat sharoitida jamiyatni faollashtirish va davlat fuqarolik xizmatini rivojlantirish imkoniyatlari. Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. 2023-yil 26-may. – B. 182-185. /
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAJ&pagesize=80&citation_for_view=fdboTmYAAAAJ:MLfJN-KU85MC
15. Jiiyanmuratova G.Sh., Gofurov O.Ul. Mehnat bozori. Bandlik va ishsizlik muammolari. Risola. – Toshkent: O‘zMU, 2023. – 117 b. /
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAJ&pagesize=80&citation_for_view=fdboTmYAAAAJ:b1wdh0AR-JQC&gmla=AKKJWFeFxXqMDE4q_nXNQbDQB81Ljy07qhHxz5S7Q0hdwull2xz8em4VO3TxbNOakGMwr85QBU3WrDrbzY9PcYfKO29pCbXsiWiTgnOiUs-WIQ&sciund=9715025613053007710
16. Джиянмуратова Г. Ш. ELEKTORAL XULQ-ATVORGА RATSIONAL-INSTUMENTAL YONDASHUVNING PAYDO BO‘LISHI VA RIVOJLANISHI TARIXI //ЖУРНАЛ СОЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ. – 2022. – Т. 5. – №. 3.
17. Жиянмуратова Г.Ш. Электорал хулқ-атвор мотивацияси: мазмун-моҳияти ва структураси / Социология ва ҳуқуқ / Социология и право / Sociology and law. 2022. 1-жилд. 2-сон. – Б. 37-40.
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAJ&citation_for_view=fdboTmYAAAAJ:Tiz5es2fbqcC
18. Джиянмуратова Г. Ш. и др. СИЁСИЙ БЕГОНАЛАШУВ НАЗАРИЯЛАРИ: ШАКЛЛАНИШИ ВА РИВОЖЛАНИШИ ТАРИХИ //ЖУРНАЛ СОЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ. – 2022. – №. SI-2.
19. ДЗИЯНМУРАТОВА Г. Ш. ИССЛЕДОВАНИЯ ИЗБИРАТЕЛЬНЫХ ПРОЦЕССОВ В НАЧАЛЬНЫХ ЭТАПАХ СТАНОВЛЕНИЯ ЭЛЕКТОРАЛЬНОЙ СОЦИОЛОГИИ //THEORETICAL & APPLIED SCIENCE Учредители: Теоретическая и прикладная наука. – №. 12. – С. 670-672.
20. Sherbutaevna J. G. Rational-instrumental theory of electoral behavior. – 2022.

21. Жиянмуратова Г.Ш. Ёш сайловчи электорал хулқ-атворига таъсир кўрсатувчи омиллар / ЎзМУ хабарлари. – Тошкент, 2022. – № 1/11/1. – Б. 86-89. / https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAAJ&citation_for_view=fdboTmYAAAAJ:ufrVoPGSRksC
22. Жиянмуратова Г., Суюнов М. ЭЛЕКТОРАЛ ХУЛҚ-АТВОРГА СОЦИОЛОГИК ЁНДАШУВНИНГ ПАЙДО БЎЛИШИ ВА РИВОЖЛАНИШИ ТАРИХИ //ЖУРНАЛ СОЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ. – 2021. – Т. 4. – №. 3.
23. Жиянмуратова Г.Ш. Электорал хулқ-атворга социал-психологик ёндашув: пайдо бўлиши ва ривожланиши тарихи / ЎзМУ хабарлари. – 2021. – №1/6/3. – Б. 115-118. / https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAAJ&citation_for_view=fdboTmYAAAAJ:YsMSGLbcyi4C
24. Dzhiyanmuratova G. Research of electoral processes in the initial stages of formation of electoral sociology / EPRA International Journal of Multidisciplinary Research. – Tamil Nadu. 2020. № 7. – С. 69-71. / https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAAJ&start=20&pagesize=80&citation_for_view=fdboTmYAAAAJ:Tyk-4Ss8FVUC
25. Жиянмуратова Г. Ўзбекистон ёшларининг электорал маданияти. Монография. – Тошкент, 2021. – 122 б. / 6. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAAJ&citation_for_view=fdboTmYAAAAJ:eQOLeE2rZwMC
26. Seitova Zukhrakhon Pirjanovna , Dzianmuratova Gulnoz Sherbutaevna. Gender equality of Muslim women / Philosophical Readings XIII.4 (2021), pp. 1668-1671. Info@philosophicalreadings.org 10.5281/zenodo.5527944 / https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAAJ&citation_for_view=fdboTmYAAAAJ:XiSMed-E-HIC
27. Jiyamuratova Gulnoz. Sotsiologiya tarixi. – Т.: Innovatsiya-Ziyo, 2020. – 466 б. / https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAAJ&citation_for_view=fdboTmYAAAAJ:W7OEmFMy1HYC
28. Жиянмуратова Г.Ш. Ўзбекистон ёшларининг электорал маданиятини шакллантиришда ижтимоий-сиёсий нашрларнинг ўрни / “Kutubxona.uz” илмий-услубий журнал. – 2020. – №3 (47). – Б. 27-34. / https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAJ&pagesize=80&citation_for_view=fdboTmYAAAAJ:Y0pCki6q_DkC
29. Жиянмуратова Г. Ш. ЎЗБЕКИСТОНДА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ ШАРОИТИДА ЁШЛАР ИЖТИМОЙ-СИЁСИЙ ФАОЛЛИГИ ДИНАМИКАСИ //ЖУРНАЛ СОЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ. – 2020. – Т. 3. – №. 1.

30. Jiyanmuratova G. Sh. Research of electoral processes in the initial stages of formation of electoral sociology / EPRA International Journal of Multidisciplinary Research. – Tamil Nadu. 2020. № 7. – С. 69-71. / https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAJ&pagesize=80&citation_for_view=fdbdTmYAAAAJ:Tyk-4Ss8FVUC
31. Джиянмуратова Г.Ш. Ёшлар электорати билан ишлаш самарадорлигини ошириш масалалари. Ижтимоий тадқиқотлар журнали / Журнал социальных исследований / Journal of Social Studies. № 1. 2019. – Б. 71-81. / https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAJ&start=20&pagesize=80&citation_for_view=fdbdTmYAAAAJ:zYLM7Y9cAGgC
32. Jiyanmuratova G. S. ELECTORAL MOOD OF THE YOUTH ELECTORATE OF UZBEKISTAN //ОСОБЕННОСТИ ИННОВАЦИОННОГО ЭТАПА РАЗВИТИЯ МИРОВОЙ НАУКИ. – 2019. – С. 7-9.
33. Gulnosa J. Electoral activity as factor of political socialization of youth //Бюллетень науки и практики. – 2018. – Т. 4. – №. 8. – С. 268-272.
34. Jiyanmuratova G. S. SOME ASPECTS OF UZBEKISTAN YOUTH ELECTORAL CULTURE FORMING //ISJ Theoretical & Applied Science. – 2018. – Т. 7. – №. 63. – С. 109-111.
35. Sherbutayevna J. G. YOSHLAR IJTIMOIY FAOLLIGI DAVLAT SIYOSATINING USTUVOR YO 'NALISHI SIFATIDA //ZAMONAVIY DUNYONING IJTIMOIY MANZARASI VA JAMIYAT TUZILMALARI TRANSFORMATSIYASI. – 2024. – Т. 1. – №. 1.
36. Sherbutayevna J. G. et al. YOSHLAR HUQUQIY MADANIYATINI YUKSALTIRISH-DAVLAT SIYOSATINING USTUVOR VAZIFASI //ZAMONAVIY DUNYONING IJTIMOIY MANZARASI VA JAMIYAT TUZILMALARI TRANSFORMATSIYASI. – 2024. – Т. 1. – №. 1.
37. Jiyanmuratova Gulnoz. Sotsiologiya tarixi. – Т.: Innovatsiya-Ziyo, 2020. – 466 b. / https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAJ&citation_for_view=fdbdTmYAAAAJ:W7OEmFMy1HYC
38. Gulnoz J., Bunyod N. YOSHLAR IJTIMOIY-SIYOSIY FAOLLIGINI OSHIRISH-USTUVOR VAZIFA //ZAMONAVIY DUNYONING IJTIMOIY MANZARASI VA JAMIYAT TUZILMALARI TRANSFORMATSIYASI. – 2024. – Т. 1. – №. 1.